

Antalya Müzesi Çalışmaları 2003

The Work Carried Out by the Antalya Museum in 2003

Metin PEHLİVANER

Kaleiçi 148 Ada 15 Parsel Sondaj Kazısı

(Azize Yener, Nilüfer Karakaş, Nuray Malkoç)

Antalya Merkez Kaleiçi, Tuzcular Mah. 148 ada, 15 nolu parsel sahibinin, inşaat izni almak üzere Müze Müdürlüğüne başvurması üzerine, bu yerde 13-21.11.2003 - 01-04.12.2003 tarihleri arasında bir sondaj-kazı çalışması yapılmıştır. Kazı çalışmalarına, arsanın kullanılmak istenen kuzeybatı kesiminde başlanmış, bu alanda 1.5x2 m. ölçülerinde açılan sondaj çukurunun 30 cm. derinliğinde taş döşeli, dörtgen planlı bir düzleme rastlanmıştır. Düzlemin üç yanında sürdürülen seviye indirme çalışmaları sonunda değişik ölçülerde büyük traverten bloklardan inşa edilmiş, yüksekliği 1.38 m. olan podyum görüntüsünde bir yapı kalıntısı açığa çıkarılmıştır. Yapının, iki köşesi belirlenen güneybatı cephesi 2.60 m. olup, kuzeydoğuya doğru uzayan yan cepheler 2.49 ve 3.33 metrelerde bahçe duvarı ile kesilmiştir. Blokların bağlayıcı bir malzeme olmaksızın yan yana ve birbiri üzerine iki sıra halinde yerleştirilmesiyle inşa edilen bu yapının kaide taşları, tabanda 21.5 cm. daha geniş olup, meyilli bir profillendirme ile yukarı doğru daraltılmıştır. Kaide üzerine sıralanan taşların bosajlı ayna kısmı çift sıra bordürle sınırlanmıştır ve üst kısımlarına oturtulmuş olası bir mimari elemana ait herhangi bir ize rastlanmamıştır.

Yapının anıtsal bir girişe ait ayak olabileceği de düşünülmüş bu nedenle aynı aks üzerinde, güneydoğu yönde, ikinci bir sondaj çukuru daha açılmıştır. Yüzeyden 90 cm. derinlikte ve kuzeydoğu yapısına 5.19 m. uzaklıkta, bir kaide taşına in situ olarak rastlanmış, yapıya ait diğer parçaların sonraki yapılaşmalar sırasında alınmış olduğu anlaşılmıştır (Res. 1-2). Parçanın oturtulduğu 38 cm. yüksekliğindeki platform ile her iki yapı arasında da seviye eşitliği sağlanmış olmalıdır. Platformun batı

Sounding Excavation Conducted in Lot 15 of Block 148 in Kaleiçi (Azize Yener, Nilüfer Karakaş, Nuray Malkoç)

When the owner of lot 15 of the block 148 in Kaleiçi, Antalya applied for construction permission, the Antalya Museum Directorate made a sounding excavation from the 13th to the 21st of November and from the 1st to the 4th of December 2003. The excavation commenced in the northwest part of the lot where construction was intended. In a trench of 1.50 by 2.00 m, at 30 cm below the surface, a stone pavement of rectangular shape was reached. On three sides of this pavement the trench was excavated deeper and it was understood that this pavement belonged to a podium-like structure, 1.38 m in height, built from travertine blocks of various sizes. The two corners exposed belong to the southwest side, 2.60 m in length, and the other two sides extended further to northeast, but were cut off from further investigation at 2.49 and 3.33 m by the encircling wall of the lot. This podium was built of two rows of blocks put together without any binding substance. The base stones are 21.5 cm wider at the bottom and narrow with an inclined profile. The bossed blocks over the base have two frames bordering the boss. No trace of any superstructure was found.

Based on the speculation that this podium could be a pier from a monumental entrance, a further sounding trench was opened to the southeast, on the same axis. At a depth of 90 cm below the surface, at a distance of 5.19 m from the northeast structure, a base stone was found in situ, other pieces belonging to this structure, are understood to have been taken away at some later date. The 38 cm high platform upon which the pieces were placed must have brought these two structures to

köşesinde, yaklaşık 25 cm. aşağıda, moloz taştan bir tabaka, onun da altında bir çukura rastlanmıştır. Bu çukurun geç dönemde açılmış bir kuyu olabileceği ve daha fazla derinleşmenin statik açıdan tehlike yaratabileceği düşünüldüğünden bu alandaki kazı çalışması durdurulmuştur.

Her iki sondajda açığa çıkarılan mimari kalıntıların birbirine benzerliği ve konumları dolayısıyla ve başlangıçtaki düşünceyi sınamak üzere, arada kalan bölüm de açılmıştır. Bu bölümde düzensiz duvar taşlarının altında, yüzeyden yaklaşık 130-140 cm. aşağıda bir yangın tabakası izlenmiş, bu tabaka içinde bol miktarda curuf, seramik parçası ve hayvan kemiği bulunmuştur. Yangın tabakasının altında ortaya çıkarılan horasan taban üzerinde biri yarım olmak üzere 29x29 cm. ölçülerinde iki adet tuğla döşeme plakası in situ olarak bulunmuştur. Yine aynı taban üzerinde 90 cm. eninde, 15 cm. yüksekliğinde eşik olabilecek bir basamak tespit edilmiştir. Yol ile iki yapı arasında kalan kısımda, 10 cm. kotta, Osmanlı Dönemi'ne ait bir taş duvar ortaya çıkmıştır. Bu alanda çok sayıda cam/sır malzemelerinin yanı sıra çoğunluğu 14. yy.'ın ikinci yarısından 20. yy.'a kadar tarihlenen çok sayıda maden ve pişmiş topraktan buluntu ele geçmiştir. Mimari kalıntıların çevresindeki dolgu toprağından ele geçen pişmiş toprak, metal, cam, taş ve kemik eserlere ait parçalar ile sıva, curuf gibi analizlik malzemeler müze laboratuvarına getirilmiş, üzerlerinde gerekli atölye işlemleri ve bilimsel değerlendirmeler yapılmıştır.

Pişmiş toprak buluntular arasında pek azı tüme yakın olan çok sayıda fragman bulunmaktadır. Bunlardan 6.yy. unguentariumlarına ait dip ve gövde parçaları

Res. 1 / Fig. 1

the same level. At the western corner of this platform, just 25 cm below, firstly a layer of rubble stones was exposed and then a pit beneath it was uncovered. As this pit could have been a water well, made in later times and digging there could pose structural dangers, further excavation work in this area ended.

In order to test the above stated hypothesis, given the similarity of the architecture in both sounding trenches and their relative positions, the section between the two trenches was also excavated. In this section, beneath irregular wall stones, at a distance of 130 to 140 cm below the surface, a layer of fire damage was observed and numerous finds slag, potshards and animal bones were made. A flooring built with lime mortar was found beneath the burnt level, and one half and one intact baked clay plaque, that measured 29 by 29 cm, were found in situ in this flooring. A step 90 cm wide and 15 cm high, which could be a threshold, was found on the same flooring. In the section between the two structures and the road, a part of a stone-wall dating to the Ottoman period was unearthed 10 cm below the surface. In this area numerous fragments of glass/glaze materials were found, alongside metal and baked clay pieces, most of which are dated to between the 14th and the 20th century. Baked clay, metal, glass, stone and bone fragments were recovered from the earth filling around the architectural remains, and samples of plaster, slag, etc were taken to the museum laboratory for analysis and the necessary work and analysis was carried out on the samples.

The finds of fired clay include many fragments, only a few of which can be joined together. The following are

Res. 2 / Fig. 2

(üçü damgalı), Doğu Sigillatalarına ve 6. ve 7. yy. Kıbrıs kırmızı astarlı (rulet bezemeli) kaplara ait parçalar, 7.-12. yy. arasına tarihlenebilen tava, çömlek ve amphora gibi domestik kaplara ait kulp, ağız ve dip parçaları, 12. yy.'ın ikinci yarısına ait yüksek ayaklı kandillere ait çanak ve ayak parçaları, Selçuklu-sır altı siyah dekorlu kap parçası (13. yy.), taklit Seledon tipi tabaklara ait parçalar (14. yy), tek renk sırlı testi, ibrik, çömlek, kase ve tabak parçaları (12.-15. yy.), Slip, akıtma boya, mermer taklidi, sgraffito, kazıma tekniği ile bezenmiş sırlı kaplara ait parçalar (12.-15. yy.), İznik serisi içinde Milet türü (14. yy. ikinci-15. yy. ilk yarısı), mavi beyaz (16. yy) tabak ve kase parçaları, Kütahya fincan parçaları (18. yy.), 19. yy. Dimetoka tabaklarına ve 20. yy. Avrupa porcelenlerine ait parçalar ile lüle (17.-19. yy.) ve üç ayak parçaları tarihlemeye yardımcı olan kayda değer buluntulardır (Res. 3-4). Dolgu toprağında bulunan curuf parçalarının bir fırına ait atıklar; doğal cama benzer koyu renk yumruların ise sır veya cam imali ile ilgili malzemeler olduğu düşünülmektedir. Kaleiçi'nde bugüne kadar seramik veya cam yapımı ile ilgili fırın veya atölye kalıntılarına rastlanmamış bile olsa ele geçen üç ayak ve yastıklar seramik üretildiğinin bir kanıtıdır. Ancak bunlar da üretimin hangi dönemlerde yapıldığına dair bir bilgi vermemektedir. Maden buluntular arasında, Osmanlı Dönemi'ne ait, demirden biri yarım olan iki orak, iki anahtar, iki halka, bir çubuk, çok sayıda irili ufaklı çiviler ile bronz bir kaba ait ağız parçası ve levha halinde bir applike parçası vardır. Bronzdan 3 adet sikke oldukça yıpranmış olduğundan okunamamıştır.

Dolgu toprağında sıkça rastlanan hayvan kemiklerinin yanı sıra, oyun gereci olarak da kullanılmış olan, 14 adet aşık kemiği ele geçmiştir. Yine aynı alanda bulunan kemikten silindirik şeklinde bir obje ile bir okçu yüzüğü özenle işlenmiş eserlerdendir. Cam kaplara ait ağız, dip, çubuk, kulp gibi fragmanların küçük ve az sayıda olmasından kap tiplerini tam olarak belirlemek mümkün olamamıştır. Serbest üfleme tekniği ile yapılmış, ince cidarlı parçalarda ağız kenarları ateşe tutularak kalınlaştırılmıştır. Tüm parçaların yüzeyinde matlaşma ve irizasyon mevcuttur. Biri oyuk tabanlı olan iki kaide ile tüp şeklindeki bir parçanın benzer örneklerine dayanılarak bu fragmanların Bizans Dönemi'ne ait kadeh ve kandil gibi kaplara ait olduğu anlaşılmaktadır. Az sayıdaki taş buluntular arasında mermer ve kireç taşından iki sütun, bir kaplama, bir kase, bir sunu masası (?) ve birkaç mimari elemana ait parçalar ile gri taştan bir ağırşak da bulunmaktadır. Eserler Geç Roma-Bizans Dönemi'ne ait olmalıdır.

Res. 3 / Fig. 3

noteworthy for their help in dating: bottom and body fragments of 6th century unguentaria (3 have stamps); Oriental sigillatae; fragments of Cyprus red slip bowls (roulette decorated); handles, rims and bottom fragments of domestic ware, such as pans, pots and amphorae datable to the period from the 7th through to the 12th centuries; a bowl and stand fragments belonging to oil lamps with high stands that are dated to the second half of the 12th century; a fragment from a Seljuk bowl decorated in black underglaze (13th century); fragments of imitation celadon plates (14th century); fragments of jugs, ewers, pots, bowls and plates decorated with a single colored glaze (12th to 15th century); fragments of bowls decorated with slip, staining, painted, faux-marble, sgraffito, and incision techniques (12th to 15th century); fragments of Miletus type ceramics (second half of the 14th century to the first half of the 15th century), blue-white potshards (16th century) of Iznik manufacture; cup fragments of Kütahya manufacture (18th century); fragments from Dimetoka plates of the 19th century and European porcelain of the 20th century; tobacco pipe bowls (19th century) and finds of fragments of fired clay tripod supports for use in firing pottery in kilns (Figs. 3-4).

The slag found in the earth filling belonged to a kiln's waste; dark balls resembling natural glass are the waste from a kiln producing glass or glaze for ceramics etc. No kilns or pottery workshops have been recovered to date in Kaleiçi, Antalya; however, the finds of kiln furniture, of tripod stands and the fired clay supports used in kilns that were recovered from the excavation

Res. 4 / Fig. 4

Çalışılan alan günümüze kadar sürekli kullanıldığı ve yapı kalıntılarının işlevlerini belirleyecek veriler tahrip edildiğinden, somut bir sonuca ulaşmak güçtür. En erken buluntuların 5.-6 yy. tarihlenmesiyle, bu yapıların Geç Roma-Bizans dönemlerine ait anıtsal bir girişle ilgili ayak veya bir podyum olduğu konusunda bazı önerilerde bulunulabilir.

Gökdere Köyü Kazısı (Mustafa Demirel, Nuray Malkoç, Nilüfer Karakaş, Ali Koç)

Antalya İli, Merkez, Yurtpınar Beldesi, Gökdere Köyü, Mezarlık Mevkii'nde (Yıkık Mevkii) beton direk çukurlarının açılması sırasında tesadüfen ortaya çıkan pithos'un Müdürlüğümüze bildirilmesi üzerine, 05.07.2003-07.07.2003 tarihleri arasında 3 günlük bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada buldukları yerde dik konumda ve ağızları yukarı doğru olarak ele geçen iki pithos açığa çıkarılmıştır. Ağız kısmı Yaklaşık -40 cm. yüzey dolgu toprağının altında yer alan pithosların, -1.30 seviyesinde düz dipleri üzerine, gövdeleri tam ortada bitişik olarak tabana oturtulduğu görülmüştür. Pembemsi deve tüyü hamurlu, kalın cidarlı, dışta kahverengi firnisli, bikonik gövdeli, kalın ağız kenarlı, kısa boyunlu, yanlarda yatay şerit kalın üç kulplu, hafif içe çukur küçük düz dipli olup, yine her ikisinde de birer kulp sağlam olarak ele geçmiştir. Kulplar eşit aralıklarla applike edilmiş ve gövdeyle birleşme yerinde 5 parmak izi vardır (Res. 5).

Pithosların içinde ve açmanın dolgu toprağında, kırık kaba seramik parçaları dışında herhangi bir buluntu yoktur. Ele geçen bu parçalar ile pithosların formundan, her iki eserin de Geç Roma Dönemi'ne ait olduğu anlaşılmaktadır.

clearly prove the existence of pottery production within Kaleiçi; yet, these finds of kiln furniture and glass\glaze material do not help us in the matter of dating.

Amongst the finds of metal, two sickles (one half missing and the other intact), two keys, two loops-rings (not of a size for the finger), one stick, nails of various sizes, the rim fragment of a bronze bowl, and a appliqué plaque can be mentioned. 3 bronze coins, which were found could not be read, due to their poor condition.

In addition, many animal bones were found in the earth filling, 14 knucklebones used for games were also recovered. A bone cylinder and an archer's thimble are amongst the finest objects recovered. The finds of fragmentary glass objects including: handle, bottom and rim pieces are so small that it has been impossible to determine the intact forms from which they came. Those pieces produced by a free blowing technique with thin walls have rims thickened by exposing it to flames. The surfaces of all these pieces have turned matt and iridescent. Based on comparisons made, two bases, one of which is hollow, and also a tube-like piece are believed to have once formed parts of a goblet and oil lamps dating from the Byzantine Period. Among the few stone finds were two columns of limestone and marble, a plate, a bowl, a possible altar table, a few architectural elements, and a spindle whorl of a gray stone, which must date to the Late Roman - Byzantine Period.

As the area examined has been heavily disturbed until the present day, any evidence concerning the function of the architecture has been lost, and so it was difficult to reach any conclusive results in this regard. However, based on the dating of the earliest finds to the 5th- 6th centuries, it is plausible to propose that these architectural structures may be a pier or a podium that can be related to a monumental entrance.

Excavation Work at Gökdere Village (Mustafa Demirel, Nuray Malkoç, Nilüfer Karakaş, Ali Koç)

A pithos that was accidentally exposed during the digging of pits for the erection of electricity posts in the cemetery area (Yıkık Area) of Gökdere Village in the Yurtpınar District of Antalya, was reported to the Antalya Museum Directorate. The Directorate carried out a 3-day excavation from the 5th to the 7th of July 2003. The southern sides of two pithoi were unearthed

Res. 5 / Fig. 5

standing upright. The mouths were 40 cm. below the surface of the ground with their flat bottoms 130 cm. below and they were placed so that they touched each other in the middle. These pithoi are brown burnished on the outside and are of a pinkish buff color with thick walls, biconic bodies, thick rims, short necks, with three thick handles, flat bottoms slightly depressed inward, and each vessel has only one handle in good condition. The handles were applied to the vessels, each handle being an equal distance from the other and there are five fingerprints where the handles join the body (Fig. 5).

Other than coarse potshards both in the pithoi and in the filling of the trench, no other finds were recovered. The fragments recovered and the forms of the pithoi lead us to date them to the Late Roman Period. Although their function as either burial pithoi or as storage pithoi is today unclear, we are of the opinion that these vessels were used for storage purposes.